

"Jag bor på Ivetofta 7, jag har aldrig bott någon annanstans. Jag har ett jordbruk och en liten kvarn. Det har jag drivit i hela min tid. Det har varit ett litet försök till sockerbruk där på platsen. Det var någon gång på 60-talet. På den tiden odlade de så mycket potatis, och av potatisen brände de sedan brännvin. Men folk söp väl lite för mycket, så det var några som tänkte försöka sig på att odla något annat än potatis för att motverka det där, och då bildade de ett litet bolag för att starta sockerbruket. Det var antagligen mest jordbrukare häromkring. En av dem var en gammal kantor Malmberg. Honom skickade de till Tyskland för att han skulle försöka lära sig de tyska metoderna för sockertillverkningen. Men hurdant det var så höll väl tyskarna det där lite hemligt, så han fick nog aldrig riktigt rätt på det, för när de började tillverka socker här så fick de en sorts sirap i stället. Så det blev stopp i tillverkningen och ren förlust för dem som hade begynt företaget. Det enda minne jag har sett av det är en del gamla rivklingor och sockertoppsformar, stora formar.

Jag tror inte att greven hade något med detta att göra. Greven köpte marken där kvarnen var för att äga fallet, fast

det har jag köpt tillbaka sedan. Kvarnen är i bruk ännu. Den har vattenhjul och tre par stenar.

Bromölla kvarn har visst kallats för Collins kvarn. Det var någon möllare, som fanns där någon gång på 60-talet.

Vid den gamla kvarnen var det sågverk, det kom till antagligen strax efter att sockerbruket hade lagts ner.

Nära den plats, där Ivötvätten ligger, var det ganska länge en stärkelsefabrik. Den byggdes 1909. 1940 eller -41 'brände' den ner, och vi fick inte tillstånd att bygga upp den igen. Det var den vanliga typen av stärkelsefabriker. Det var bönderna här i byn, som ägde den. Sedan blev vi uppdelade på tre andra fabriker här i socknen, så de flesta har sina lotter i andra fabriker. Det gick genom Sveriges stärkelseproducenters förening, den där uppdelningen.

Husbehovsbränningen existerade nog till bortemot 50-60-talet. Min mor var född i Grödbby, och genom henne vet jag att det var en som hette Nils Bodilson i Grödbby, som var den som fortsatte längst med att bränna brännvin hemma här i socknen. Men det var nog i alla fall under kontroll. Det var någon brännvinskontrollör, som kom dit.

Förr i världen var det gästgivargård i Edenryd. Där hade

de utminuteringsställe. Det lades ner i början på 80-talet. På Skansen i Bromölla, som var skjutsställe, sålde de bara öl, ingen sprit. Under min första barndom var det rätt mycket anlita för skjutsar, men sen järnvägen kom till, så bortföll det. (Järnvägen Sölvesborg-Älmhult). Landsfiskalen höll till mycket på Skansen och häradsskrivaren kom dit med sina förrättningar. Inskrivningsförrättningarna och de årligen förekommande mönstringarna hölls där. Alla värnpliktiga fick visa upp sin bok på ett eller annat sätt. På min första tid kom de värnpliktiga som regel till Skånska infanteriregementet i Ljungbyhed, en och annan till Skånska husarer i Ljungbyhed. De hade kaserner i Hälsingborg men mötesplats vid Ljungbyhed. När de skulle långt bort, fick de först gå till något uppsamlingsställe och sen kördes de med lejda skjutsar därifrån. Men det var inte fråga om några längre övningar på den tiden. 90 dagar var det på min tid."

"Den plats där de började bygga fabriken kallades för Koholmen. Där anlades en kalkugn som en första början. Antagligen hade de kontrakt med byamännen om den där platsen. Förr i världen låg lastageplatsen för Ivön och Klagstorp och Vånga där borta där fabrikshamnen är nu. Där kom både segelbåtar och ångbåtar. Men sen när järnvägen kom till, så flyttades lastageplatsen till ångbåtsbryggan. Det kom stickspår ditner ifrån järnvägen. De forslade mycket spannmål och sten och sand här över Ivösjön. Sanden var någon sorts klarsand, som användes till glasbruk. Den skickades sedan vidare med järnväg. Det fanns inga magasin nere vid bryggan. Vångabygden var jämförelsevis fattig bygd förr, nu är den en av de rikaste vi har här. Det forslades mycket ved och trä också. Sten bröt de uppe i Vångabergen, det var granit, som sedan skeppades ut till olika håll. - Nu är stickspåret till ångbåtsbryggan upprivet.

Inte förrän på 90-talet köpte bruket marken. Sen så köpte de mark av Ivetofta 3, som ägdes av Nils Westesson. Han hade Bromölla kvarn. Sen köpte de Ivetofta 10. Det gick genom en ingenjör Ysberg, en släkting till lantbrukaren Ola Nilsson, som drev gården förut.

Den arbetande befolkningen hade det rysligt fattigt här förr. De som inte hade någon jord hade ofta svårt att klara sig. Men så kom järnvägen, och då kunde de alltid få lite extra där.

Hantverkare var det mycket få här på platsen. Det var det enklaste som behövs, vagnmakare, snickare och skomakare. Men det var mycket ringa skala. Oftast var de samtidigt husmän under någon gård, där de hade dagsverksskyldighet. Sedermera har de köpt in sina fastigheter, det stora flertalet efter frivillig överenskommelse. En husman hade vi, som gjorde dagsverken. Jag tror det var 20 om året, 10 mans- och 10 kvinnsdagsverken. Men det systemet försvann tämligen fort. Det där stället som lydde under vårt lantbruk låg på utmarken inte långt från Folkets hus.

Det första mjölkförsäljningsstället tror jag låg där det nu är skomakareverkstad i samma hus som posten. Bröderna Andersson ägde det.

Vi har lite samfälld mark här i byn ännu, så vi har fortfarande byalag här med ålderman och sammanträffar någon gång om året. Förr var det lite mera gemensamma angelägenheter. Då var det sammanträde i maj och oktober. När det var byte av

ålderman så hölls det gille. Det gick på tur. Var det någon småbrukare som stod i tur och inte hade råd att kosta på gille så hoppade de över honom. De var aldrig så stränga med det. Det har ju varit gillen under min tid också. Först när man samlades så fick man kaffe och sen tog man fatt med förhandlingarna. Sen var det mat och därefter blev det oftast lite underhållning. De kunde sjunga eller berättade historier eller roade sig på annat sätt. Sen kunde det ju hända, att det skar sig i förhandlingarna ibland, det var särskilt när det gällde vägfrågor. Jag minns en gång hur ett par av de förnämsta bönderna här i byn satt och hötte varann på näsan. - Till måltiden var det smörgåsbord, en varmrätt och några enkla efterrätter."